

342.7
P91

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАКТИКИ НАЦІОНАЛЬНИХ СУДІВ

PRECEDENT UA 2016

Canada

«PRECEDENT UA-2016»

КВІЦ
2017

УДК 347.965

Авторський колектив:

- Валерія Лутковська - уповноважений Верховної Ради України з прав людини;
Валентина Щепоткіна - к.ю.н., суддя, секретар судової палати у кримінальних справах ВССУ;
Віктор Капустинський - к.ю.н., керівник апарату Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ;
Расім Бабанли - к.ю.н., заступник керівника апарату, начальник науково-експертного управління ВССУ;
Юрій Хім'як - к.ю.н., заступник начальника науково-експертного управління, начальник відділу нормативно-правової роботи апарату ВССУ;
Микола Бруско - юрист міжнародного права, аналітик;
Аркадій Бущенко - адвокат, виконавчий директор Української Гельсінської спілки з прав людини;
Олена Сапожнікова - адвокат, юрист-аналітик Центру стратегічних справ Української Гельсінської спілки з прав людини, керівник проекту «Precedent UA - 2016», редактор-аналітик сайту precedent.in.ua;
Олег Шинкаренко - письменник, журналіст Української Гельсінської спілки з прав людини

Це дослідження було б неможливим без сприяння і допомоги Марії Красенко, Яни Заїкіної, Наталі Гурковської, Олени Грабовської, Тетяни Журби.

Це видання надруковане в рамках проекту «Права людини понад усе», який фінансується Міністерством міжнародних справ Канади, проекту з інституційної розбудови Української Гельсінської спілки з прав людини за фінансової підтримки Посольства Швеції в Україні, проекту Фонду Чарльза Стюарта Мотта «Право на участь».

Погляди та інтерпретації, представлені у цій публікації, не обов'язково відображають погляди Міністерства міжнародних справ Канади чи Уряду Канади, Посольства Швеції в Україні або Уряду Швеції, а також Фонду Чарльза Стюарта Мотта. Відповідальність за зміст публікації несуть виключно автори та УГСПЛ.

This publication is printed in the framework of "Human Rights First" Project funded by Global Affairs Canada, the institutional development project of the Ukrainian Helsinki Human Rights Union under the financial support of the Embassy of Sweden in Ukraine, in frames of "Right to participate" project supported by the Charles Stewart Mott Foundation.

Opinions, conclusions and recommendations presented in this publication do not necessarily reflect the views of Global Affairs Canada or the Government of Canada, the Embassy of Sweden in Ukraine or the Swedish Government, the Charles Stewart Mott Foundation. The contents are the responsibility of the authors and UHHRU.

PRECEDENT UA - 2016/ В. Лутковська, В. Щепоткіна, В. Капустинський, Р. Бабанли, Ю. Хім'як, М. Бруско, А. Бущенко, О. Сапожнікова, О. Шинкаренко - К.: КВІЦ, 2017. - 326 с.

ISBN 978-617-697-073-6

У цій збірці представлені результати дослідження «Precedent UA - 2016», проведеного Українською Гельсінською спілкою з прав людини спільно з Вищим спеціалізованим судом України з розгляду цивільних і кримінальних справ щодо застосування українськими судами 116 рішень Європейського суду з прав людини проти України за статтю 5 (право на свободу) Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод на основі даних Єдиного державного реєстру судових рішень України за період з 1 січня 2006 року по 2 серпня 2016 року. Дослідження розраховане на судців, адвокатів, прокурорів, юристів, правозахисників, аспірантів та студентів юридичних факультетів, науковців, дослідників, широку громадськість.

УДК 347.965

ISBN 978-617-697-073-6

© Українська Гельсінська спілка з прав людини 2017

ЗМІСТ

1. Дослідження судової практики «Precedent UA - 2016».....	5
1.1. Передмова.....	5
1.2. Право на свободу в світлі статті 5 Конвенції.....	6
1.3. Методологія якісної оцінки застосування рішень ЄСПЛ.....	9
1.4. Чому ми це робимо, або значення, методологія та результати дослідження «Precedent UA - 2016».....	13
1.5. Використання результатів дослідження в аналітичному забезпеченні діяльності суду	33
1.6. Фоторепортаж з урочистого нагородження в Києві десятки суддів-переможців за результатами дослідження «Precedent UA - 2016».....	34
1.7. Інтерв'ю з десяткою суддів-переможців за результатами дослідження «Precedent UA - 2016».....	38
1.8. Найкращі приклади.....	57
1.9. Особливості врахування національними судами практики Європейського суду з прав людини в кримінальному провадженні.....	106
1.10. Окремі процесуальні аспекти врахування практики Європейського суду з прав людини за статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод у кримінальному провадженні.....	108
1.11. Проблемні аспекти практики застосування рішень ЄСПЛ.....	114
1.12. Аберації практики ЄСПЛ в національних судах.....	122
2. Практика Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ.....	135
2.1. Узагальнення судової палати у кримінальних справах ВССУ «Про судову практику застосування судової та апеляційної інстанції процесуального законодавства щодо обрання, продовження запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою».....	135
2.2. Інформаційний лист ВССУ «Щодо вжиття заходів загального характеру, зумовлених порушенням статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, які встановлені у рішенні Європейського суду з прав людини від 09 жовтня 2014 року "Чанев проти України »	173
3. Практика Європейського суду з прав людини.....	175
3.1. Посібник зі статті 5. Право на свободу та особисту недоторканність. - Рада Європи / Європейський Суд з прав людини, 2012.....	175
3.2. Дайджест досліджених 116 рішень ЄСПЛ за статтею 5 Конвенції.....	213
1. Протиправне позбавлення волі.....	213
1.1. Незареєстроване затримання	213
1.2. Неправомірне використання адміністративного затримання.....	215
1.3. Тримання під вартою після рішення про звільнення.....	219

1.4. Тримання під вартою без будь-якого рішення.....	220
1.5. Відсутність у рішенні обґрунтування та визначеного строку тримання під вартою.....	225
1.6. Тримання під вартою на підставі рішення прокурора.....	227
2. Тримання під вартою після засудження (стаття 5 § 1 (а) Конвенції).....	230
3. Позбавлення волі для виконання обов'язку (стаття 5 § 1 (б) Конвенції).....	237
4. Тримання під вартою за підозрою у вчиненні правопорушення (стаття 5 § 1 (с) Конвенції).....	239
4.1. Продовження затримання.....	239
4.2. Нерелевантні ризики.....	240
4.3. Безпідставне тримання під вартою.....	248
4.4. Повторне затримання після звільнення з-під варті.....	250
4.5. Тримання під вартою неповнолітньої особи.....	252
4.6. Затримання без дозволу суду.....	253
5. Позбавлення волі для виховного нагляду (стаття 5 § 1 (d) Конвенції).....	254
6. Примусова госпіталізація (стаття 5 § 1 (е) Конвенції).....	256
7. Позбавлення свободи з метою видачі або висилки (стаття 5 § 1 (f) Конвенції).....	266
8. Повідомлення причин позбавлення свободи (стаття 5 § 2 Конвенції).....	280
9. Гарантії щодо тримання під вартою за підозрою у вчиненні правопорушення (стаття 5 § 3 Конвенції).....	281
9.1. Тривале доставлення до судді.....	282
9.2. Стандартні формулювання підстав тримання під вартою.....	282
10. Право на перегляд законності позбавлення свободи (стаття 5 § 4 Конвенції).....	286
10.1. Немотивовані рішення.....	286
10.2. Тривалий розгляд клопотання про звільнення.....	288
10.3. Відсутність періодичного перегляду під час судового розгляду.....	289
10.4. Неєфективність оскарження.....	292
10.5. Порушення процесуальних гарантій.....	295
11. Право на компенсацію за позбавлення свободи всупереч вимогам статті 5 Конвенції (стаття 5 § 5 Конвенції).....	296
3.3. Таблиця застосування досліджуваних рішень ЄСПЛ національними судами.....	300